

श्राद्ध व्यवस्था ॥

आशा नरुवाथि

2034

I

ASHA ARCHIVES

१ श्रीसूर्याय नमः ॥ भास्वता कविरत्नेन प्रयत्नेन स्फुटीकृता ॥ सरोजकलिका भाति अतिश्रीकर्गाभूषणा ॥ अथ आ
 द्रव्यस्थः ॥ हरीतः ॥ नतत्रवीराजायत्नेनारी गानशतायुषः ॥ नवश्रेयोधिगच्छति यत्र आद्रुद्विवर्जितं ॥ अयि मूलफलैर्वा
 पितथास्वदकतर्पणैः ॥ अविश्रमानैः कुर्वति नवश्राद्धविवर्जयेत् ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ आयुः प्रजाधनं विद्यां स्वर्गमोक्ष
 मुखानिव ॥ प्रयच्छति तथाराज्यं पितरः श्राद्धतर्पिताः ॥ श्राद्धकर्तृधर्माः ॥ अध्वनिर्नो भवेदश्वः पुनर्भोगी च वायसः ॥
 होमकृत्ये तुरीगीत्यात्यागदायुः प्रहीयते ॥ तिलधेनुर्गजो वाजिः प्रेतान्नमजिनं मणिः ॥ सुरभी स्तूयमाना च घोरास्तप

॥१॥

तिग्रहाः ॥ दानं निष्फलतामेति प्रतिग्राही हरिदत्ता ॥ कर्मकृज्जायते दासो मेधुनी श्रुकरो भवेत् ॥ अथ श्राद्धाधिकारि
 गाः ॥ मारीचिः ॥ घृते पितरि पुत्रेण क्रिया कार्या प्रयत्नतः ॥ बहवः सूर्यदायुजाः पितुरेकत्रवासिनः ॥ सर्वेषां तु मतं कृत्वा ज्ये
 ष्ठेनैकेन यत्कृतं ॥ द्रव्येणावा विभक्तेन सर्वे देवकृतं भवेत् ॥ शंखः ॥ पितुः पुत्रेणाकर्तव्या पिरादानीदकक्रिया ॥ पुत्राभा
 वे पिपत्नीत्यापत्याभावे सहोदरः ॥ भार्या पिरां यतिर्दद्यात्पत्युर्भार्यातिथे वच ॥ स्त्रियादेः स्नुषा वैवतदभावे स पिरा
 कः ॥ पुत्रः पोत्रः प्रपोत्रो वा भ्राता वा भ्रातृसंततिः ॥ सुकुल्य संततिश्चैव क्रियार्हं नृपजायते ॥ तेषामभावे सर्वेषां समा

अथ

नोदकसंततिः॥संघातवर्जितैर्वापिकार्यप्रेतक्रियावर्धेः॥ओरसःक्षत्रजश्चैवपुत्रिकापुत्रएवव॥काशीनश्चसहीठश्चगृढोत्
 पन्नस्तथैवव॥पुनर्भवोयविद्वद्वदत्तःकीतःकृतस्तथा॥स्वयंयौयगतःपुत्राद्यादशेतेप्रकीर्तिताः॥पितामहःपितुःपश्चान्निः
 धनंयदिगच्छति॥पौत्रेणैववकार्याणिस्तथाश्राद्धाणिषोडश॥नेतत्पौत्रेणकर्तव्यंपुत्रवांश्चेत्पितामहः॥वरुणामेकजाताना
 मेकश्चेत्पुत्रिणीभवेत्॥सर्वस्वास्तेनपुत्रेणपुत्रिणामनुरववीत्॥भ्रातुर्भ्रातास्वयंवकेभार्यायस्थानविद्यते॥तस्यभ्रातृ
 सुतःकुर्याद्यस्यानास्तिमहोदरः॥अपुत्राशयनंभर्तुःपालयन्तीव्रतेस्थिता॥पत्न्येवदद्यात्तत्पिरां कृत्स्नमर्थलभेनवे॥ ॥

॥२॥

॥यावलिः॥ओरसक्षत्रजोपुत्रोविधिनापार्वणेनतु॥पत्ययमितरेकुर्युःएकोद्विष्टंमुतादश॥ ॥मत्स्यापुगणो॥ततःप्रभृति
 संक्रांतावुपगगादिपर्वसु॥त्रिपिराउमावरकुद्रमेकोद्विष्टंमृतेहनि॥असपिराउकृतंयुतमेकोद्विष्टेनतर्ययेत्॥सपिंडी
 करणादूर्ध्वंत्रिभिःसामान्यमुच्यते॥एकोद्विष्टंपरित्याज्यपार्वणायःसमाचरेत्॥संदेवपितृहासःस्यान्मातृभ्रातृविनाशः
 कः॥ ॥आयस्तम्बः॥अपुत्रायेमृताःकेचित्स्त्रियोवायुरुयोपिवा॥तेषामपिचंदयंस्यादेकोद्विष्टंनपार्वणाम्॥अमावा
 स्यांक्षयोयस्यापितृपक्षेथवाभवेत्॥सपिंडीकरणादूर्ध्वं तस्योक्तःपार्वणोविधिः॥ ॥त्राधिश्चुङ्गः॥देयेपितृणांश्राद्धे

वे. अशो वं जायते यदि ॥ अशो वे तु द्यातीति वै. तेषां श्राद्धे प्रदीयते ॥ ॥ हारीतः ॥ श्राद्ध विघ्ने समुत्पन्ने क्षयाहे विदिते तथा ॥ एका
दश्यां संतु कर्तव्यां कृत्वा पक्षे विदोषतः ॥ ॥ गोभिलः ॥ श्रान्तन्यात्कुलधर्मात्तन्नाम मायुषः कुर्यात् ॥ अस्मिन् स्वधानीनः
स्य द्वादशमहः प्रोक्तः ॥ अपूणायामुतायीतु. पतिः कुर्यात्सि पिपुन ॥ स्वप्नादिभिः संदेवाभ्याः सपिण्डीकरणं भवेत् ॥ अभा
वे पत्युरेवाभ्याः पुत्राभावे च योषितः ॥ सपिण्डीकनलीनास्ति नानदा मुनिन वृवीत् ॥ स्वप्नरुग्मि संदेवाभ्याः सपिण्डीकनलीसि
यः ॥ गत्यां वै वदु जीवत्यां गत्स्वप्नाच्छ्रुतिनिश्चयः ॥ वदुथीहाममार्गेण त्वत्प्रीमदयन्दिथे ॥ रुक्मं मयज्यते नारी तज्जा

॥३॥

त्रातेन सा भवेत् ॥ ॥ शंखः ॥ नीयते तु सपिण्डत्वं. येष्वांशुदः कुलोद्भवः ॥ सर्वे श्रुदत्वमायाति यदि त्वर्गजितस्तुते ॥ मृते
धितरियस्याये. विद्यते वधितामहः ॥ तेन देयास्त्रयः पिण्डाः प्रथितामहपूर्वकाः ॥ मातुर्यदा मृतायास्तु विद्यते वधिताः
महः ॥ ययितामहि द्वयपूर्वकः कार्यस्त्रयश्च विधिः ॥ ययितानि न दायकं. पुनश्चाद्वानि दायकं ॥ पुनर्त्वं वधितं
गत्या कर्तुः ॥ अह्ना नैव पि ॥ गतः पृष्ठति वेधताः पितृ सामान्यमाप्नुयात् ॥ विन्दते पितृ लोकं पुनर्त्वं ॥ अह्ना
पवर्तते ॥ ॥ हारीतः ॥ ज्ञानावा शरु पूर्णावा सपिण्डुः निष्पन्नवत् ॥ मरुपिण्डु किर्या कृत्वा कुर्यादयदयन्त

निर्गमिष्ये श्राद्धप्रकारो ॥ उद्देहि पुत्रजन
मे पुत्रेष्वांसी भिखमरे ॥ तीर्थवापरा आ
याते षडेते जीवितः पितुः ॥

तः॥ सपिण्डीकनलीयावत्यंतमज्ञानिषा ७८॥ पृथक्कनेवसगाः कथ्यः पृथक्कृतज्ञापिक्कविद्र॥ ॥ यवीपुनारवा॥ गीरथे
 धुवाक्कलीनेव पनीकगकदावन॥ अन्तार्थीनमनूपायं शक्कनमनूत्रववीत॥ गकुरिः पिण्डीयानश्चर्मयोवेः पायमन
 वा॥ कर्कष्यमृषिरिदृष्टं पिण्डीकनगुठनवा॥ दयंरतिलपिण्डीकमृकिमहिनेत्रोरुमेः॥ अदनुतगकर्कष्यमघो
 वारुनवजितं॥ पिण्डीयाननक्तः गर्मपिरुणमतिदुर्लभं॥ विलम्बा नेवकर्कष्या नेवविघ्नममाचनत्॥ ॥ जावालिनः॥ आ
 पशरमीवगीरथेव चन्द्रसूर्यग्रहगथा॥ आममद्विदिः कार्यः पृष्ठलउमदेवदि॥ ॥ रानीगः॥ अद्विद्विदिजातीना

॥४॥

माममद्विप्रकीर्तितं॥ अमावास्यादिनियतं मासमवत्सुनादग। एकाद्विष्टतिकर्कष्यं पाकनेवसदास्वयं। अलावपाक
 पाणलीतदरुः समुपाययत्॥ ॥ मन्ः॥ दद्यादरुनरुः अद्विमन्नाधनादकनव। पथामूलरुलेवापि पिरुत्यः प्रीति
 मावरुत्॥ ॥ यारुवल्कः॥ अमावास्याष्टकावृद्धिः पिरुपकाः यनद्वयं। दयंवास्त्रगामपकिः विषुवत्सूर्यमैक्रमः॥ यगी
 पागागऊकाया ग्रहलं सूर्यचन्द्रयाः॥ अद्विप्रतिकुविः श्वेव अद्विकालाः प्रकीर्तिताः॥ ॥ वायुपुनारवा॥ उक्कपुदस्यपू
 र्वाकमद्विकुर्याद्विवकल॥ कृष्णपदापनाकव नो हिलनचलंचयत्॥ पूर्वाक्रमारुकां अद्विमपनाक उपेदकम्

एकोद्विंशत्यमध्याह्ने प्रातर्वृद्धिनिमित्तिकं । संध्यारात्रौ न कर्तव्यं । आह्वं खलु विवक्षरौः । तयोरपि च कर्तव्यं । यदि स्याद्राः
 कुदर्शनं । रात्रौ दर्शनदत्तं हि आह्वमाचन्द्रतारकं । गुरां वत्सर्वकालीयं । पितृणां सुपतिष्ठते । पतितानां न दारुः स्यात् । न्नाहो
 हिन्नास्थि संवयः । न वा श्रपातः । पिरडो वा । कार्यं आह्वादि कंच चित् । व्यापादयेदिकृतात्मानं । स्वयं वा स्यादकादिषु । विहितं तः
 स्यात् । शौचं नापि कार्यं दकक्रिया ॥ ॥ अथ पुत्रीतमंत्रिकाधर्मः ॥ मृते भर्तृरियानारीः । समारोहे दुताशते म॥ साहं धर्ती समत्वा
 राह्वर्गलोके महीयते ॥ तिस्रः कोष्टा द्वि कोटी वयानि रोमानि मानवे ॥ तावत्याह्वानि साह्वर्गे भर्तृरयानुगच्छति ॥ बालग्राहीः
 यथा बालं विलाडुर्गते वलात् ॥ तद्वद्वर्तारमादाय तेनैव सह मादते ॥ मातृकपेटकं वैव यत्र कन्या प्रदीयते ॥ पुनानि त्रिकु

॥ थ ॥

संतारी भर्तृरयानुगच्छति ॥ ब्रह्महावाकृतघ्नो वा मित्रघ्नो वा यिथोनरः ॥ तवै पुनानि सानारी इत्यङ्गिरसभाषितं ॥ साध्वी न वेव नारीणां
 मन्निषतपनादते ॥ नान्यो धर्मो हि विज्ञेयो मृते भर्तृरि कुत्रचित् ॥ यावन्नाग्नौ दहेद्देहं मृते पत्यो पतिव्रता ॥ तावन्मुच्यते नारी शरीरा
 त्रु कथंचन ॥ ॥ अथ पुत्रीतमंत्रिकाधर्मः ॥ देशांतरमृते पत्यो साध्वी तत्पादुकाद्वयं ॥ विधायारक्षि संशुद्धा प्रविशे ज्ञातवेदसंम ॥ आर्त्ता
 त्रै मुदितो हृद्देयो धितो विमलायुनः ॥ या मृते मृयते पत्यो साह्वी ज्ञेया यतिव्रता ॥ ॥ अथ शुद्धयिक आह्वनिर्णयः ॥ कात्या
 यनः ॥ कर्मादिषु च सर्वेषु मानसः स गणाधिपाः । पूजनीयाः प्रयत्नेन पूजिताः पूजयन्ति ताः ॥ प्रतिमां सुवशुद्धा सुलिरिव ता सुपरा
 दिषु ॥ कुड्मलमां वसोद्धारं त्रिधा दद्यात्पुनैव ॥ स्वयितृभ्याः पिता दद्यात्पुनः संस्कारकर्मसु ॥ पिरडो नावाहनात्तेषां तस्या

भावेतुतत्क्रमात् ॥ **मत्स्यपुराणे** ॥ उत्सवानंदसंगानेयकादाहादिमंगले ॥ मातृः प्रथमं कुर्यादपि तत्र सदनं न भू ॥
 पितृणां त्रयमाह्वाय देवा आर्कं समन्वृतं ॥ तस्मात्सुखानयातव्यं वृद्धिं अहं सुमर्षदा ॥ पित्रोर्दिनं वमाणादिविद्वद्वदेवा
 मृग्यं कुर्यात् ॥ कर्तुं मीनं त्रिजीवस्य मष्टं अष्टविधीयते ॥ **अथ मन्त्राजिज्ञोमा** ॥ यत्रा **मन्त्रः** ॥ श्रुत्वा तदन्ताथ बालाः
 यत्र गर्गो द्विनिःसृताः ॥ न तेष्वा ममि संस्कारो नाशौ च नोदकक्रियाः ॥ कुनं द्विवायिकं प्रेतं भूमावेव निधाय यत् ॥ नात्रि
 वर्षस्य कर्तव्या बाधं वैरुदकक्रियाः ॥ **पर्यादाहेव** ॥ पालाशैः पत्रैः कार्थैः पुमानिति ॥ शतैस्त्रिभिस्तथा वष्टा शर
 वांते विधानतः ॥ **अथास्थिसंख्यः** ॥ अस्थानुसंख्यो मृद्भुः कर्तव्यो दाहवासरात् ॥ द्वितीये जिह्वा हाशौ च पूर्णवातु

॥६॥

र्थके दिने ॥ **यमः** ॥ गंगातीयेषु यस्यास्थि द्रवते पुराणकर्मणाः ॥ न तस्य पुनरावृत्तिर्वृक्षलोकात् कथं वन ॥ यावदपि मनुष्यानां
 गंगातीयेषु मज्जति ॥ तावद्वर्षसहस्राणि स्वर्गलोकं महीयते ॥ मातुः कुलं पितृकुलं वर्जयित्वा न राधमाः ॥ अस्थी न्यस्त्य कु
 लोत्थानि नीत्वा वा न्द्राय नं चरेत् ॥ **अथ पिराडदानं** ॥ **प्राजापतयः** ॥ सर्वेषां मेव वर्णानां द्विजातीनां तु सर्वदा ॥ नरे प्रेतत्वमा
 यत्ने दद्यात् पिरांडं पुरावाग्निदः ॥ शिरश्चाग्नेन पिरांडेन प्रेतस्य क्रियते सदा ॥ द्वितीये न तु काराक्षिना सिकास्तसमा सतः ॥ गला
 शभुजवक्षान्मिहृतीये न तु सर्वदा ॥ चतुर्थे न तु पिरांडेन नाभिलिङ्गं पुडानि च ॥ कुतूजं घृतं तथा पादौ पंचमेन विधीयते ॥ षष्ठे न स
 र्वमर्मानि सप्तमे न तु नाड्यः ॥ दंतलोमाश्च मृते तु वीर्यं तु नवमे न तु ॥ दशमे न तु ध्रुवं शुक्तिमासा विपर्ययः ॥ **ब्रह्मपुराणे** ॥ अथ

गोत्रः स्वगोत्रोवास्वीदद्याद्यदिवापुमान्॥ प्रथमेहनिर्णयोदद्यात्सदशाहं समापयेत्॥ ब्राह्मणस्तृणवर्णानां न कुर्यात्तु कदाच
 न॥ कामान्मोहाद्व्यालोभात्कृत्वा तज्जातितां नृजनेत्॥ सद्यो शौचं प्रदातव्याः सर्वेषु गणपतथा॥ ब्राह्मणो वै प्रदातव्याः प्रथ
 मेत्वेक एव हि॥ द्वितीयेह निवत्वारः तृतीये पंच एव हि॥ पुरो शौचं प्रदातव्या प्रथमेऽहनि वत्रयः॥ द्वितीये चतुरः पिराडः न
 क्रिदद्याद्विषक्षणाः॥ त्रीन् दद्यात्तृतीये क्रिदद्याद्विषाडानिर्णयः॥ त्रिक्रमात्॥ देयस्तदशमः पिराडो राजा वै द्वादशऽहनि॥ वै
 श्यानां पंचदशमे देयस्तदशमस्तथा॥ पिराडः शूद्राय दातव्यो दिना न्यष्टौ नवाथवा॥ संयुगो वततो मासि शेषं पिराडं समा
 पयेत्॥ ॥ **अथ समानशौचम्॥ शास्त्रः॥** मरणादेव कर्तव्यं संयोगाय स्थानाग्निना॥ दाहाद्दुर्गमशौचं स्याद्यस्य वैतानिकोः॥

॥१॥

विधिः॥ दशाहेन सपिण्डास्तु अङ्गं तिष्ठेत्सूतकः॥ त्रिरत्रेण सकुल्यास्तस्नानमात्रेण गोत्रजाः॥ ॥ **काश्यायः॥** रात्रावेव समुत्प
 न्ने मृते रजसि सूतके॥ पूर्वमेव दिनं ग्राह्यं यावत्तोदयते रविः॥ उदिते वतथा सूर्ये नारीणां दृष्टाते रजः॥ जननं म्वा विपत्तिर्वाथ
 स्याऽहस्तस्य शर्वरी॥ ॥ **याज्ञवल्क्यः॥** शुद्धे द्विप्रोदशाहेन द्वादशाहेन भूमियः॥ वैश्यः पंचदशाहेन शूद्रो मासेन शुद्धाति॥
 चतुर्थेऽहनि कर्तव्यः संस्पर्शो ब्राह्मणस्य च॥ एकादशे त्वत्तु शुद्धिर्दानमध्यायनानि च॥ पंचमेऽहनि विज्ञेयः संस्पर्शः
 क्षत्रियस्य च॥ सप्तमेह निवेश्य स्यात्तु द्वादशमेतथा॥ ॥ **अथ जननाशौचं॥ अगिरः॥** नाशौचं सूतके पुंसां सपिराडानां
 कथं च न॥ मातपित्रोरशौचं स्यात्सूतकं मात्रैरेव च॥ जाते पुत्रे पितुः स्नानं सर्वे लन्तु विधीयते॥ माता शुद्धे दशाहेन स्नानात्

संस्पर्शनं यितुः॥ स्मृतके स्मृतिका वर्जं संस्पर्शनं बहु ध्याति॥ संस्पर्शे स्मृतिकायाश्च स्नानमेव विधीयते॥ ब्राह्मणी क्षत्रिया वैश्या
 प्रसूता दशभिर्दिनैः॥ गतैः शूद्रा वसंस्पर्शा त्रयोदशभिरेव वा॥ उभयत्र दशाहानि कुलस्थानं न भुंजते॥ दाने प्रतिग्रहे यज्ञः स्वा
 ध्यायश्च निवर्तते॥ ॥ अथ मण्डपशौचार्चः॥ पराशरः॥ ब्राह्मणार्थे विपन्नानां वन्दिनां गोशृहेषु वा॥ आहवेषु विपन्नानां मेक
 रात्रमणौ चकं॥ डिंवा शनिहत्तानां चतुर्थे वा प्राशशस्त्रिणां॥ नदीष्वप्यददं द्विभ्याः सद्यः शौचं विधीयते॥ डिंवा अशस्त्रकलहः
 शर्मदो वा परार्थे प्राशत्यागिणां भस्मादयो वा ध्यादयः॥ वाचो यत्र विभिद्यते गिरिर्वा वा वधायकः॥ महानद्यन्तरं वा पितृदंशो
 नरमुच्यते॥ ॥ कृत्रिमपुत्राश्च शौचं॥ ब्रह्मपुराणं॥ दत्तकश्च स्वयन्वत्तः क्रीतः कृत्रिम एव वा॥ अथ विद्वाश्च ये पुत्रा मरणा

॥८॥

याः सदैव हि॥ भिन्नगोत्राः पृथक् पिरडाः पृथक्वंशभवाः स्मृताः॥ स्मृतके स्मृतके वैवशुहा शौचस्य भागिनः॥ ॥ अन्नः नि
 याता शौचं॥ आश्रमागद्ये मावत्स्मृतकस्य वत्स्मृतके॥ द्वितीये वतिते वाद्यात्स्मृतका कुडिरिद्यते॥ अत ऊर्ध्वं द्विती
 ये तु स्मृतकाश्च शुचिः स्मृतः॥ एवमेव विचार्यः स्यात्स्मृतके स्मृतकान्तरे॥ ॥ हारीतः॥ स्मृतके स्मृतके श्रेष्ठान् स्मृतके स्मृतकान् तथा॥
 मृतेन स्मृतकं गच्छेन्न मृतेन स्मृतकेन च॥ ॥ अथ बालाश्च शौचं॥ याज्ञवल्क्यः॥ अदन्तजननात् सद्यः आचूडनैः शक्यो स्मृताः॥
 त्रिगत्रमावृता देशादशरात्रमतः परं॥ अनतीतदिवर्षस्तु प्रेतो यत्र वदस्यते॥ अशौचं ब्राह्मणानां च त्रिगत्रं तत्र विद्य
 ते॥ राज्ञामेकादशाहं तु वैश्यानां द्वादशाहिकं॥ अपि विंशतिरात्रं तु शूद्राणां भवति क्रमात्॥ ॥ ब्रह्मपुराणं॥ विप्रैश्च

शुद्धिः॥ पंचधा वाचतुर्द्धा भूरमेध्याविशुद्धति। इष्टा द्विधा त्रिधा वापि शुद्धते मलिने कथा॥ दहनं स्वननं भूमे रूपलेपनपाव
 नं। पर्जन्या वर्षणो वेति शौचं पञ्चविधं स्मृतं॥ ॥ तासां मध्ये अमेध्यामारु॥ सूर्यते गुर्विणी यत्र मृत्यंते यत्र मानुषः। चारणलेह
 धितं यत्र यत्र विन्यस्यते शवः॥ विरम्पूत्रेऽपि रुतं यत्र कुशापो यत्र दृश्यते। एवं कश्मलभूमिस्था भूरमेध्यातिवक्षते॥ ॥
 इष्टामारु॥ कृमिकीटपदक्षेपैर्दूषिता यत्र मेदिनी। रसीनकर्षणैः क्षिप्ते वंते वा दुष्टा तां व्रजेत्॥ ॥ मलिनमारु॥ नखदन्ततनु
 यत्र तुर्यपांशुरजोमलेः। भस्मपञ्चतुर्योर्वापि प्रहन्ना मलिना भवेत्॥ ब्राह्मणावसथे वैव देवागारे तथैव च। मेध्या मेव सदा
 मन्त्रे गवां गोष्ठे वया भवेत्॥ दहनात् स्वननात् स्नेपात् पवनादतिकर्षनात्। गोभिराक्रमणात् कालाद्भूमिः शुद्धति सप्रधा॥ ॥

॥११॥

अथोदकशुद्धिः॥ ब्रह्मपुराणे॥ भूमिस्थमुदकं ग्राह्यं गंधवर्गारसान्वितं॥ केशास्थिशवविष्णुत्र संयोगैर्हमितं यदि॥ ॥ बृहस्पति
 :॥ सूर्येन्दुरग्निमता येन मारुतस्पर्शनेन च॥ गवां मूत्रपुरीषश्चा मायः शुद्धति सर्वथा॥ ॥ आयसस्रः॥ वायो कृयतडा गेषु दूषितेऽ
 बुवि शोधनम्॥ घटानां शतमुद्धृत्य पंचगव्येन शुद्धति॥ अजागावी महिष्ठाश्ववल्गुणी वयुमृतिका॥ दशरात्रेण शुद्धति भूमिस्थः
 वनवोदकं॥ ॥ अथ यक्षाक्षुद्धिः॥ ब्रह्मपुराणे॥ भुञ्जतश्चापियच्चान्नं मक्षिका केशदूषितम्॥ रजःपिपीलिका युक्तं मश्र
 नृत्यत्काष्ठुभिः शुद्धिः॥ ॥ पाराशरः॥ आममांसद्यूतं क्षौद्रं स्नेहाच्च फलशमवाः। स्नेहभारात् गता दुष्टा निःक्रान्ताः शुवय

:स्मृताः॥ ॥ मनुः॥ देवद्रोण्यान्निवाहेषु यज्ञेषु वाक्यतेषु च॥ काकेः शुभिश्च यत्सृष्टं तदन्तेनेव दुष्टाति॥ तस्या यमनमुद्धृत्य
 शेषसंस्कारमहेति॥ घटानां प्रोक्तं नाकुक्षिः इवानामभितायनात्॥ ॥ बृहस्पतिः॥ तीर्थे विवाहे यात्रायां संग्रामे देशविधेर्वे॥
 नगरायामदाहे च स्पृष्ट्वा स्पृष्टिर्न दुष्टाति॥ कन्दुपक्वं तेरुपक्वं पायसम्यधिशक्तवः॥ एताद्यो वतुष्टुदानं भोज्यानि मनुरव
 वीत्॥ ॥ अन्त्योक्तो यहतः शुद्धिः॥ शंखः॥ मद्यपूत्रपुरीषे श्वश्रेष्ठा नो मृष्टमग्निना॥ सोवर्गा रजतनाम्रमायसं काश्यामम्बुना॥
 अथ पूत्रपुरीषाभ्यां रेतसा हविरे गावः॥ विलेयदुयहं च तथुद्धोतक्षारवारिणा॥ ॥ अथ स्त्रुभावशुद्धिः॥ वशिष्ठः॥ वत्सप्रसूतवने
 मेघाः शकुनिफलपातने॥ स्त्रियश्चरन्ति संसर्गे श्चापृगग्रहणां शुद्धिः॥ ॥ मनुः॥ शुभिर्ह तस्य यन्मांसं शुचित्तमनुरववीत्॥ क
 ॥१२॥

द्यादिश्रुतशुद्धौ श्रावणालाद्यैश्च दस्युक्तिः॥ अथाधनुमूर्खं स्त्रीणां गवां पृष्ठमजामुखं॥ एतानि नित्यशुद्धानि यच्च वावाय
 शस्यते॥ आत्मशय्यासनं वस्त्रं दारापुत्रमद्वयकं॥ ब्रह्मवारी गतमेष्ट्यं नित्यमेध्यमिति स्थितिः॥ गौरस्त्रो विष्णुषट्काया
 मक्षिकाः शालभाः शुकाः॥ अजो हस्ती रणो क्षेत्रं रश्मयश्चन्द्रसूर्ययोः॥ भूमिरग्निर्जीवायुरयो दधिघृतं ययः॥ सर्वाश्च तानि शु
 द्धानि स्पर्शमेध्या नित्यशः॥ आयः शुद्धा भूमिगताः॥ शुचिर्नारी यतिवृता॥ शुचिर्धर्मपरो राजा सन्तुष्टो ब्राह्मणः शुचिः॥ ॥
 वो वायवः॥ अदुष्टा सन्ततिर्द्वागवातो हृता चरे रावः॥ आकाशः शुचयः सर्वे वर्जयित्वा सुराकरम्॥ ॥ शाततयः॥ रेण
 वः शुचयस्सर्वे वायुना समुदीरिताः॥ अन्वात्र रासुभा जाता विश्वसमूहं च निवाससी॥ सोमः शोचं ददोस्त्रीणां गंधर्वाश्च शु

भागिरः॥ पावकस्मर्वभक्षितं नित्यमेध्याह्नियमितः॥ स्त्रियः पवित्रमनुले नैतादुष्टांतिकर्हिवित॥ मासिमासिरजस्त्रीणां दुःक
 तान्त्रयकर्मति॥ श्रीणां हयातकान्यासां स्त्रीणां धर्मविदोजनाः॥ ब्रह्महत्यामातृवधः स्त्र्यगर्भस्थयातनम्॥ ॥ शंभुः॥ अ
 भिसंगम्यतीर्थानि पुराणाद्यायतनानि च॥ मुच्यते नरः पाया द्वाह्यग्राह्यतयस्त्रिनः॥ सर्वाः समुद्रगानद्यः सर्वपुराणाः शिलोच्च
 माः॥ सर्वमायतनपुराणं सर्वपुराणं नराधिपमाः॥ ॥ भविष्यपुराणो॥ अपुराणकरणायोगाद्यो वनाद्यात्मचित्तनात्॥ प्र
 क्षिप्यति महदुद्यः प्रायश्चित्तेन कवलं॥ ध्यानेन शरीरं नास्ति शोधनं पापकर्मणाम्॥ स्वपाकेष्वपि भुजानो ध्यायिने वतुलि
 यते॥ गायत्र्यः पदमर्द्धम्यात्रावमर्द्धमेव च॥ ब्रह्महत्यासुरायानं सुवर्गहरणं तथा गुरुराभिगमनं यच्चान्यदुःकृतमा
 ॥१३॥

हत॥ सर्वमेव पुनात्याह स्वयं वैवस्वतो जमः॥ ॥ विष्णुपुराणो॥ प्रायश्चित्तानुनेकानि तयः कर्मात्मनानि च॥ यानि ते घामशेषाणां
 कृद्धानुस्मरणं परं॥ शगाद्देवात्पुमादाह स्वतः परतएव वा॥ ब्राह्मणं घातयेद्यत्कृतमाहुर्वृक्षघातकं॥ आक्रोशितस्त्राडितो वा
 धनैर्वायरिषीडितः॥ यमुदिष्यत्यनेत्प्राणान्सभवेद्ब्रह्मघातकः॥ ॥ सर्वतः॥ ओषधं स्निह माहारं दद्याद्गोवाह्यगोषु च॥ दीय
 माने विपत्तिः स्यान्न स पापैः प्रलिप्यते॥ ॥ बुधः॥ शिष्याः सुतस्तथाभार्याणां सितश्चेद्विनश्यति॥ न शास्त्रातेन दोषेन लि
 प्यते देवसत्तम॥ ॥ मनुः॥ आततायिनमायान् मयिवेदान्नयारगं॥ जिघांसते जिघांसीया न्नतेन ब्रह्महभवेत्॥ ॥

उद्यताभिः प्रियाधर्षाः धनहर्त्रा गणप्रदः । अर्थहर्त्रा तु ते ज्योष्ठाः षडेते आततायिनः ॥ ॥ अथ अदोषविषयगोवधः ॥ संवत्सः ॥ दा
 रुहे दशिरोवेधः प्रयत्नेन प्रकुर्वता । नराणां गोहितार्थाय प्रायश्चित्तं न विद्यते ॥ धूर्येषु वरुमानेषु दण्डघातादुत्तेषु च ॥ मूः
 र्हितः पतितश्चापि मृतो वा स शम्भवः ॥ एवं गवां च धूर्याणां प्रवक्ष्यामि तथा विधिः । उत्थाय त्वुपदं गच्छेत् पंचमं प्रदशाः
 थवा । ग्रामं वा यदि गृह्णीयात्ततोपः पिवति स्वयं । पूर्वव्याधिविनष्टानां प्रायश्चित्तं न विद्यते ॥ शृंगभंगेऽस्थिभंगे वा कटि
 भंगे धवा पुनः । यदि जीवति मरणमासान् प्रायश्चित्तं न विद्यते ॥ ॥ अथ गोवधादिप्रायश्चित्तं ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ पंचगव्यं पिवे
 ज्योष्ठा मासमेकं यवान् पिवेत् । गोष्ठशायी गोनुगामी गोप्रदं जेन शुद्ध्यति ॥ हले वशकरे चैव दुर्वलं नाभियोजयेत् ॥
 ॥ १४ ॥

प्रत्यवाये मुमुत्सन्ने तत्र प्राप्नोति गोवधे ॥ सर्वान्केशान् समुहृत्य केदये दं गुलद्वयं ॥ एवमेव तु नारीणां मुंडं मुंडनमादिशेत् ॥ अस्थिभंगं
 वा कृत्वा लंगूलं वा कर्तृणां ॥ पादभंगं कटिशृंगानां मासमर्द्धं यवान् पिवेत् ॥ ॥ संवत्सः ॥ अधः शायी जगधारी परां धूलं फलाशनः ॥
 एककालं समस्नाने वर्षे तु द्वादशे गते ॥ रुक्मस्त्रिंशो मुगयश्च वृक्षगुरुतल्पकः । वृत्ते नैकेन शुद्ध्यति सर्वपापहृता स्त्वृते ॥
 ब्राह्मणस्य कुमारस्य प्रायश्चित्तं निषेधकः ॥ ॥ मनुः ॥ जातमात्रं शिशुस्त्रावद्यावदष्टौ समावयः । श्रुते नैव समास्त्रावद्याव
 द्दशोत्तं जायते ॥ भक्षभक्षे तथा पेये वाद्यावाद्ये तथा नृते । अस्मिन्काले न दोषः स्नात्तयावन्नोपनीयते ॥ मद्यमूत्रपुरी
 शाराणां भक्षणो नास्ति किंचन ॥ दोषं च वत्सराद्यं च कुर्वन्पित्रोः मरुदुरोः ॥ मद्यभारतस्थिता आयो यः काश्चित् पिवति दिजः ।

दशमूलविषकोनचुहृक्षीरेणवर्तते ॥ मद्यभारउत्तुभोज्याय नयोदधि पयःपिवेत । ब्रह्मकूर्चवृतेनैव द्विजातीनां च निःकृतिः ॥
 शातातपः ॥ यदि विप्रः प्रमादेन शुद्धवारिपिवेत्स्वयं । उपोष्यादित्वयत्रेण पीत्वा वारि विशुद्ध्यति ॥ शुद्धः पीतं पयः शेषं यः पिवेद्वा
 क्षणाः स्वयं । अपेयत्तु भवेत्तस्य पीत्वा वा न्दाय गं वरेत् ॥ अनिर्दशाया गोक्षीरं मोक्षं मेकशफत्तथा । आदिकस्यान्दिनीक्षीरं विव
 त्माया शुणो ययः ॥ आरण्यानां च सर्वेषां मृगानां महिषीं चिना । क्षीरं गृह्णता न्ययेयानि दि (तं) जातीनां स देवदि ॥ ॥ आयसं वः ॥
 क्षत्रियश्चैव वृत्तिस्थो वैष्णवश्चैव वा पुनः ॥ पिवेद्यः कपिलाक्षीरं नततोद्यात्तपुण्याकृतं ॥ ॥ अथ राजकायन्नभक्षणायायश्चित्तं ॥
 यो भुङ्क्ते राजकादीनां अन्नं वैष्णवमुपोरतः । ककुदादारावरं ज्ञानादज्ञानादासरदयम् ॥ शुद्धस्यान्नमथर्वान्न शुष्कमांसं च खादतः

॥१५॥

प्रमादादेव विप्रस्य शुद्धिश्चोदायरोसति ॥ ॥ पाराशरः ॥ आयत्कालेषु विप्रेण भुङ्क्तं शुद्धं दृढं यदि शतस्नानेन शुद्ध्यति द्विपदानां शतं
 जयेत् ॥ शुद्धाणां भोजने भुक्त्वा वा क्षणास्तु प्रमादतः ॥ उपोष्य राजनी मेकायं च गच्छेत् न शुद्ध्यति ॥ ॥ वासः ॥ स्नानाहस्तियदा स्नानमः
 कृत्वा श्रान्तियादिजः । अक्षीरं गृह्णीत कृत्वा यश्च गच्छेत् न शुद्ध्यति ॥ अनाचारः पिवेद्यस्तु यदि वा भक्षयेद्दिऊः । शतानि त्रीणि गाय
 त्राः प्रायश्चित्तं विनो धनं ॥ ॥ आयसं वः ॥ मृत्रोच्चारं दिजः कृत्वा अकृत्वा शौचमात्मनः । मोक्षं दुष्कात्रिरात्रं यवान् पीत्वा विशु
 द्ध्यति ॥ पिवन् यततियत्तोयं भोजने मुखनिःसृतम् ॥ अभोज्यात्तद्वेदनं भुक्त्वा वा न्दाय न वरेत् ॥ विना यज्ञोपवीतेन भुङ्क्तेः न
 ब्राह्मणो यदि । स्नानं कृत्वा जपं कुर्यादुपवासेन शुद्ध्यति ॥ ॥ अथोद्विष्ट भोजनादि प्रायश्चित्तं ॥ अगिरः ॥ वाराहलघति

तदीना पुच्छि हानस्य भोजनं । शुद्धो द्विजो यवासेन श्रुतः कृच्छ्रं गच्छति ॥ श्वजं वृकविडालाश्च रासभो द्विह भोजनं । प्राणा
 यामशतं कृत्वा घृतं प्राशय विशुद्ध्यति ॥ याजकान्तेन वश्राहं स गेहे वैव भोजनं । नारीपुथ मगर्भेषु भुक्त्वा चाप्यनं वरेत् ॥
 आयस्तं वः ॥ भिन्नकां स्येत्तु यो विप्रो यदि भुक्ते त्वकामतः । उपवासेन वै केन पं वगद्येन श्रुति ॥ ॥ हारीतः ॥ कृत्राकं विदु
 राहं व लमुनं ग्रामकुक्कुरं ॥ गृजनेन कवकं भुक्त्वा द्विजश्चाप्यनं वरेत् ॥ नकुलं मुखिकं वैव मयं मारुदकमेव च ॥
 विकृतोश्चैव मत्स्याश्च जश्चा कृच्छ्रं विशोधनं ॥ रजस्वलां तु योगं कृत्वा विरिणीं यतितां तथा । तस्याप्यपि विशुद्ध्यर्थं म
 ति कृच्छ्रं समावरेत् ॥ ॥ कागलेयः ॥ आदानाद्वा त्रसंस्पर्शादि श्रामात्सह भोजनात् । सहशय्यामनास्त्राया त्वाप्यं स
 ॥ १६ ॥

क्रमते नृणां ॥ याजनं योनि संबंधः स्वाध्यायं सह भोजनं । कृत्वा सद्यः पतितेन पतेत्सहनशंसयः ॥ संवत्सरेण पतति
 पतितेन समावरन् ॥ भोजनान्नं शय्यादि कुर्वाणः सार्वकालिकं ॥ भुक्त्वा द्विह स्नानाच्चान्नं श्रागडालैः स्वयं वै
 नवा ॥ जातु न स्नानमात्रं स्यान्न भेस्यादेक रात्रक ॥ प्रमादात्स्पर्शनं गच्छेन्न स्यात्कुर्याद्विशोधनं । गायत्र्यहं सहस्रं वै द्वि
 यदां वा शतं जयेत् ॥ त्रिगत्रो यो यितो भूत्वा पं वगद्येन श्रुति ॥ जातु न स्नानमात्रं स्यान्न भेस्यादेक रात्रकं म ॥ ना
 भेरुर्द्धं त्रिगत्रं स्यान्मदिरास्पर्शनं विधिः । वागडालैः पतितैः स्पृष्ट्वा विरमूत्रं कुरुते द्विजः । त्रिगत्रं तत्र कुर्वति बोधा
 यनवयः शृणु ॥ ॥ आयस्तं वः ॥ स्पृष्ट्वैवा स्पृष्ट्वा उच्छिष्टं मेकरात्रं पयः पिबेत् । तैरुच्छिष्टे त्रिगत्रं स्यात् घृतं प्राशय वि

शुद्धति॥ उच्छिद्योच्छिद्यसंस्पृष्टः शुनाश्रुदेगावादिजः। उयोय्यरजनीमेकां पंचगव्येन शुद्धति॥ उच्छिद्येन तु विप्रेणा विप्रः
 स्पृष्टास्तता दृशः। उभोस्नानं प्रकुरुतः सद्य एव समाहितौ॥ भुञ्जानम्यापि विप्रस्य सवनस्पर्शनो यदि। त्वात्कात्वा नः शु
 विभृत्वा प्राणाया मेन शुद्धति॥ यस्याज्ञानाद्भुक्तमन्नं पंचगव्येन शुद्धति॥ बुद्धिपूर्वयदा भुक्ते ब्रह्मवर्षेण शुद्धति॥ भु
 क्तोच्छिद्यस्त्वनावात्तं मेधं स्पृशते यदि। अहीरात्रो धितो भृत्वा पंचगव्येन शुद्धति॥ एकशाल्वो ममा रूढा बाण्डालो
 थरजस्वला। ब्राह्मणश्च प्रयत्नेन सवासः स्नानमाचरेत्॥ बाण्डालैः स्त्र्यध्वेः स्पृष्ट्वा निशि स्नानं विधीयते॥ सवसेत्स
 दनं रात्रौ सद्यः स्नानेन शुद्धति॥ यदा यत्र वसेद्वात्रा वज्रानाद विचक्षणाः। तदा तस्य पुनस्त्यार्थं शत धापरिवर्तये
 ॥१७॥

वा॥ ॥ उच्छिद्यति॥ रजस्वला तु संस्पृष्ट्वा यश्च जंबुकवायसो॥ निराहारे भवेत्तावत् यावत्कालेन शुद्धति॥
 रजस्वला तु यानां रीः अन्योन्यमुपसंस्पृशेत्॥ शुद्धते पंचगव्येन त्रिरात्रमसवर्गा के॥ ॥ शातातपः॥ विवाहे तु सगो
 वायः कश्चिदसवर्गा जा॥ त्वात्कात्तां मुनिपुत्रोपि विप्रश्चां दायनं चरेत्॥ स्नेहे नाधिगतः श्रद्धो ह्यकामेन कथं चन॥ ककु
 व्रयं प्रकुर्वीत ज्ञाने तु द्विगुणं भवेत्॥ धर्मकर्वी नटी स्नेहो रजकी तु भटी तथा॥ एका मुगमनं कृत्वा चरेद्वा न्द्रायनत्रयं॥ विप्र
 उच्छिद्यं भर्तानिरुद्धादेकवेश्मनि॥ यत्युः सः परदारेषु तच्चेनं कारयेद्भुतं॥ ब्रह्महत्यासुराचारं स्वर्गं स्नेयं गुरुस्त्रियः॥ पंच
 यः पातकान्याहुः संसर्गः श्रयितैः सह॥ ॥ अथ वृषोत्सर्गः॥ शंखः॥ स्तुतकांतादिये हि वृषोत्सर्गः प्रशस्यते॥ तत्राभावे तु कार्त्तिक्या
 ता

वेद्यां संवत्सरादृते ॥ उद्दिष्टो वृषभो यस्मिन्निवन्तथ जलाशये ॥ शृङ्गे नो ह्निस्त्रिते भूमिं यत्र क्वचन दर्शितः ॥ पितृणां मन्त्रघानतत
 प्रभूतमुपतिष्ठति ॥ वृषोत्सुर्गदिते नान्यतः पुराणमस्तीह भूतले ॥ तस्मात्कुहवृषोत्सुर्गं पितृणां मात्मनोऽपि व ॥ वृषभस्य तु शब्देनः
 पितरः सपितामहाः ॥ वत्तमानाः प्रदर्शिते स्वर्गलोके महीयते ॥ जले पृथिव्यां लोच्यते तोयं वा द्रुते वृषः ॥ दशवर्षसहस्राणि पितर
 स्तेन तर्पिताः ॥ कुले समुद्रताया व कुं गतिमुतिमुद्रिका ॥ भक्षभोज्यमया शिलाः पितरस्तेन तर्पिताः ॥ गवां मध्ये तु वेवात्र वृषभः कीडते तु
 यतः ॥ अमरं दधसहस्रं गात्रिडते पितरस्ततः ॥ शं वः ॥ एकादशाहं प्रेतस्य वृषमुत्सृजते तु यः ॥ मुच्यते प्रेतलोकात्तु स्वर्गलोकं मग
 छति ॥ वर्णात्तस्मात्प्रक ॥ धिलो वास्त्रास्त्रो वशस्यते ॥ श्वेतो रक्तश्च तस्यापि कृद्मः क्षत्री द्विजन्मनां ॥ लोहितः सर्व गात्रेषु मुखेषु

॥१८॥

देवपाशुरः ॥ श्वेतः खुरविधानाभ्यां स नीलो वृष उच्यते ॥ इष्ट्या वहवः पुत्राय शेकोपि गथां वुजेत ॥ यजेद्वा श्वमेधो वा नीलो वा वृष उत्सृ
 जेत ॥ ॥ अथ यस्मिन् पुराणीयतर्पणं ॥ उयवीतीततः यश्चानीवीत्यतिभवेत्ततः ॥ मनुष्यांस्तर्पयेद्भक्त्या अधिपुत्रानृषींस्तथा ॥ तेषामेव हिता
 र्थेन पितृप्रभृतिनामतः ॥ मातामहाय तत्पित्रे तत्पित्रे वयथाक्रमं ॥ मात्रेषु मात्रेतन्मात्रे गृह्यन्ते तथेव च ॥ गुरवे मातुलादीनां स्त्रिः
 श्वमित्राय भूभुजे ॥ ॥ अथ द्विजातीनां विहिता विहितविधिः ॥ ब्रह्मपुराणे ॥ शृङ्गान् शृङ्गं संपर्शः शृङ्गे गोवसहासनम् ॥ शृङ्गाज्ञाना
 गमः कश्चित्स्वर्गादपि वयातयेत ॥ अपुराणमंगते शृङ्गे कुरुते स्वस्त्रियो द्विजः ॥ स शृङ्गे नरकं याति वास्त्रास्त्रदन्तरं ॥ स्त्रानं कृत्वा तु य
 : कश्चित्पुण्यं त्रोटयते द्विजः ॥ देवतास्त्रन्मृत्प्रातिभर्मा भवति तत्क्षणात् ॥ उद्भूत्या वा महस्तेन तोयं पितृवितियो द्विजः ॥ सुगया नेन तत्तुल्यं

मनुग्रहदृष्टस्मृतिमोनेनभुंजतेविषाःसंयतेनदृष्टवृताःएकविंशतिगात्रावितायन्ननकार्शुवान्॥यमुष्टुदांरुञ्जित्यंशुदांवा
गृहमेधितोःवर्जिताःदेवेभ्योरोरवन्नरकं व्रजेत्॥अलावुर्वर्तुलाकारं वृताकंकुन्दसंनिभं प्राणांतैः यिनमुंजीत ममूरांनंमवल्लकलैः॥
दंतलग्नफलेमूलेभक्षेस्नेहेतथेवव॥तावुल्लंवेक्ष्यदण्डंवनोद्धिद्योभवतिद्विजः॥॥अथप्रशस्तवाक्यानि॥एकांतेवस्थितेतोयंयुः
धियागजसत्तम॥कुलानितारयेत्तस्य सप्तमेषुपरानिवे॥वृत्तं प्राथमिकं स्नानं देवतानां च दर्शनं॥शुक्लास्त्रादोनकुर्वीति कोरोमः
रांभवेत्॥मातां चैव पितां चैव ज्येष्ठभ्रातातथेवव॥त्रयस्तेनरकं यांतिदृष्ट्वा कन्यां राजसूलां॥कुशमूलेस्थितोविष्णुःकुशमध्ये
वशंकरो॥कुशायेतुवसेदुस्माततःपावतराःकुशाः॥जपथ्यानविहीनानां दानवर्जितवेतसां कलौ दुःस्वहतानां वगतिर्वागनसी

॥१६॥

पुरी॥दृष्ट्वा जन्मशतं यायं स्पृष्ट्वा जन्मशतत्रयं स्नात्वा जन्मसहस्राणां हंतिगंगाकलौ युगे॥॥अथअरणादिविधिः॥नारदः॥ज्ञातिसं
बंधिमुह्यदा मृगां देयं स्वकंधनम्॥अन्येषां लघ्नकोपेतं तथा वान्येषु साक्षिणा॥नैव स्त्री बालदासेभ्यो अरणादेयं कदाचन॥दातान
लभंततजुतेभ्यो देयं वयदमु॥प्रोक्षितस्यानुमन्त्रेन कुटुंबार्थं मृगां कृतं॥दास्य स्त्री भ्रातृ शिष्योर्वा दद्यात्सुत्रेणावागृही॥नवद्विः स्त्री
धनेलाभेः श्रेयेन वतथा स्थिते॥संदिग्धे प्राणिभावे वयदिनस्यात्स्वयंकृतं॥न भर्तानैव वसुतो नापिता भ्रातरो न व॥अदाने वा
विसर्गे वा स्त्री धने प्रभविह्नवः॥दीयमानेन गृह्णाति प्रयुक्तेयः स्वकंधनं॥मध्यं स्वकस्यापितत्स्याद्वर्द्धतेन ततः परं॥यो भुक्तेव
धकं लोभान्नमन्नाभी भवेत्सुनः॥अगो वा शांतलाभे वा पूर्णं सस्यावधीधनं॥पुराणं गृहीत्वा यो दद्यात् मदत्तेव दिशं व्रजेत्॥अतु

त्रयोपिरिष्टान्तुतद्वनं वृद्धिमाप्नुयात् ॥ निक्षेपं वृद्धिं शेषं वक्रय विक्रयमेव च ॥ याचमानमदत्तं वेदुनं केयं वक्रं गते ॥ यस्यारो
 धेनयः कश्चित् विनश्येत् किं येथवा ॥ तद्वृत्तं देयमेतस्य देवराजकृतादृते ॥ करणमादाय यो यस्यानददातीह जन्मनि ॥ सत
 स्यादसौ भृत्यास्त्रीपथुर्वाजायते गृहे ॥ ॥ कात्यायनः ॥ देयं भार्याकृतमृगां भर्तापुत्रे मातृकं ॥ येतृकं तेन देयं स्यान्नपि
 ज्ञातत्कृतं पुनः ॥ देयं भर्ताकृतमृगां पुत्राभावे तु यो धितः ॥ दण्डभुल्कावशिष्टं नृणां दातुमर्हति ॥ नयत्रीनसुतो वा यिनप्रा
 तानवयो धितः ॥ अणायहीतुतदद्याद्दण्डाग्राही सुतो यदि ॥ एककायां यतिश्चायं दायो यस्य बह्वृश्यते ॥ यो धितस्यासुतः सर्वः ॥
 परत्तुनकदावन ॥ अन्योन्यं प्रातरे सर्वे भागं धेयः यितुर्गृहे ॥ न भागार्हं हि जातीनां यस्याप्यवतकर्मणि ॥ कामक्रोधेषु यादिद्यं

॥२०॥

अथ यथा
 AGMA ARCHIVES

2034 I